הוריות

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שתלה בב״ד

הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד והוא ראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא תלה בב״ד זה הכלל התולה בעצמו חייב והתולה בב״ד פטור:

גמ׳ אמר שמואל לעולם אין ב״ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין אתם רב דימי מנהרדעא אמר עד שיאמרו להם מותרין אתם לעשות מ״ט לפי שלא נגמרה הוראה

אמר אביי אף אנן נמי תנינא חזר לעירו שנה ולימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב

א״ר אבא אף אנן נמי תנינא הורו לה ב״ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא

אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הורו ב״ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי

איכא דאמרי אמר שמואל אין ב״ד חייבין עד שיאמרו להם מותרים אתם לעשות רב דימי מנהרדעא אמר אפילו מותרים אתם נגמרה הוראה אמר אביי והא לא תנן הכי חזר לעירו ושנה או לימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב

אמר רבי אבא והא לא תנן הכי הורו לה ב״ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא

אמר רבינא והא לא תנן הכי הורו ב״ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי:

והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם: וניתני ועשה על פיהם שוגג למה לי אמר רבא שוגג לאתויי הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פטור על פיהם על פיהם ממש

ואיכא דאמרי אמר רבא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב

מילתא דפשיטא ליה לרבא קמיבעיא ליה לרמי בר חמא דבעי רמי בר חמא הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו מהו

אמר רבא תא שמע הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם כו׳ שוגג על פיהם למה לי לאו לאתויי הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פטור דלמא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב

איכא דאמרי אמר רבא ת״ש הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם מאי לאו שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב דלמא או שוגג או על פיהם

בפלוגתא הורו ב״ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור ור׳ יוחנן אמר חייב מיתיבי (ויקרא ד, כז) מעם הארץ בעשותה פרט למומר

רבי שמעון בן יוסי אומר משום ר״ש אינו צריך הרי הוא אומר (ויקרא ד, כב) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם או הודע השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו

ואם איתא הא לא שב מידיעתו הוא

אמר ר״פ קסבר ר׳ יוחנן כיון דכי מתידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינן ביה וחייב

אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב צבור מ״ט אמר קרא בשגגה עד שיהו כולן בשגגה אחת:

בין שעשו ועשה עמהן כו׳: למה ליה למיתנא כל הני בשלמא רישא לא זו אף זו קתני אלא סיפא דלחיובא איפכא מיבעי ליה

דף ב עמוד ב

זו ואין צריך לומר זו קתני:

וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי למה לי אמר רבא איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא

אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי מההיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר סביר ולא גמיר:

ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל אביי כי האי גוונא מזיד הוא

ולטעמיך הא דתניא (ויקרא ד, כז) בעשותה אחת יחיד העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור כיצד הורו ב"ד שחלב מותר ונודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניהן וראוי להוראה כגון שמעון בן עזאי יכול יהא פטור ת"ל בעשותה אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור

אלא היכי משכחת לה כגון דידע דאסור וקא טעי במצוה לשמוע דברי חכמי' לדידי נמי דטעו במצוה לשמוע דברי חכמי':

זה הכלל התולה בעצמו חייב: לאיתויי מאי לאיתויי מבעט בהוראה

תולה בב"ד לאיתויי הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן הא בהדיא קתני לה תני והדר מפרש

אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי ר' יהודה דתניא אם נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה הרי אלו ג' מעוטין העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור

מאי רבנן דתניא עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר רוב קהל שחטאו יהו פטורין שהרי בית דין מביאין על ידיהם פר ת"ל מעם הארץ אפי' רובה ואפילו כולה

במאי אילימא בשגגת מעשה [ב"ד שלא בהוראה] בית דין מאי עבידתייהו שלא בהוראת בית דין ב"ד מי מייתו שלא בהוראה אלא בהוראה והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב

אלא לאו הכי קאמר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר בהוראה הא הן חייבין

יכול רוב צבור שעשו בשגגת מעשה יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר [בהוראה] ת"ל מעם הארץ אפילו רובו

אמר ר"פ ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד

אי הכי מאי איריא דקמהדר על רובא לחיובא לאו מכלל דמיעוט בהוראה קיימא ליה דמיחייבו בהוראה ונהדר ברישא על מיעוט' דמיחייב בשגגת מעשה ולבסוף ניהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה

אלא לאו מדלא מהדר על מיעוט דמיחייבין בשגגת מעשה ובסוף מהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה ש"מ מיעוט בהוראה חייבין הן כשבה ושעירה ושלא בהוראה בשגגת מעשה חייבין

מכדי תרוייהו סתמי תנן ממאי דקמייתא ר' יהודה ובתרייתא רבנן אימא איפכא מאן שמעת ליה דדריש מיעוטי כי האי גוונא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר

דף ג עמוד א

(ויקרא ו, ב) זאת תורת העולה היא הרי אלו שלשה מיעוטין

ואיבעית אימא עדיין אני אומר לא מצית מוקמת לה כר' יהודה דקתני רוב קהל שחטאו ב"ד מביאין על ידיהן פר ואי רבי יהודה האמר צבור הוא דמייתי ב"ד לא דתנן רבי יהודה אומר שבעה שבטים שחטאו מביאין ז' פרים

ורב נחמן אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמי' אומרי' יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי ר"מ ומאי רבנן דתניא הורו ועשו רבי מאיר פוטר וחכמים מחייבין

מאן עשו אילימא ב״ד מ״ט דרבנן דמחייבי והתניא יכול הורו ב״ד ועשו ב״ד יכול יהו חייבין ת״ל הקהל ועשו מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב״ד

אלא הורו ב״ד ועשו רוב קהל מאי טעמא דר׳ מאיר דפוטר אלא לאו הורו ב״ד ועשו מיעוט קהל ובהא קמיפלגי מר סבר יחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומר סבר יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב

אמר רב פפא דכולי עלמא יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור אלא ב״ד משלים לרוב צבור קמיפלגי

מ״ס ב״ד משלים לרוב צבור ומ״ס אין ב״ד משלים לרוב צבור

ואיבעית אימא הורו ב״ד ועשו רובו של קהל ומאן חכמים רבי שמעון היא דאמר צבור מייתי וב״ד מייתי

ואיבעית אימא שבט שעשה בהוראת בית דינו ומאן חכמי׳ רבי יהודה היא דתניא שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב

ואב״א כגון שחטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אע״פ שאינן רובו של קהל ומתניתין מני ר׳ שמעון בן אלעזר היא

דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אע״פ שאינן רובו של קהל חייבין

אמר רב אסי ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל שנאמר (מלכים א ח, סה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה׳ אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום מכדי כתיב וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים למה לי שמע מינה הני הוא דאיקרי קהל אבל הנך לא איקרי קהל

פשיטא מרובין ונתמעטו היינו פלוגתא דרבי שמעון ורבנן

מועטין ונתרבו מאי מי פליגי רבי שמעון ורבנן ר״ש דאזיל בתר ידיעה מחייב ורבנן דאזלי בתר חטאת פטרי [או לא] מאי

ותיסברא אימור דשמעת ליה לר״ש דאזיל אף בתר ידיעה [היכי דהוי ידיעה וחטאה בחיוב] ידיעה דלא חטאה מי שמעת ליה

דא״כ לייתי כי השתא אלא ר״ש חטאה וידיעה בעי

איבעיא להו הורו ב״ד חלב מותר ועשו מיעוט הקהל וחזרו ב״ד בהן והורו ועשו מיעוט אחר מהו כיון דשתי ידיעות נינהו לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף

ואם תמצא לומר כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף מיעוט בחלב שעל גבי הקבה ומיעוט בחלב שעל גבי דקין מהו הכא ודאי כיון דבתרי קראי קאתי לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף

ואת״ל שם חלב הוא ומצטרף מיעוט בחלב ומיעוט בדם מהו הכא ודאי (כיון) דתרי איסורי נינהו [וכיון דאין איסורן שוה] לא מצטרף או דלמא כיון (דאיסורן שוה) דקרבנן שוה מצטרף

ואת״ל כיון (דאיסורן שוה) דקרבנן שוה מצטרף מיעוט בחלב ומיעוט בעבודת כוכבים מהו הכא ודאי אין איסורן שוה ואין קרבנן שוה או דלמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרף תיקו

איבעיא להו הורו ב״ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב״ד ועמד ב״ד אחר וחזרו והורו ועשו מיעוט אחר

אליב׳ דמ״ד ב״ד מייתי לא תיבעי לך דהא ליתנהו אלא כי תיבעי לך אליבא דמ״ד צבור מייתי מאי צבור הא קאי

דף ג עמוד ב

או דלמא [ידיעה] דההוא ב״ד דהורו בעינן תיקו

אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר (ויקרא ד, יג) ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כולן [עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי״ל רובו ככולו והכא כתי׳ כל העדה הואיל וכך אפילו הן מאה

[תנן] הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה״ז חייב מפני שלא תלה בב״ד

האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו

ת״ש הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועין אתם דפטורים הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה״נ כגון שהרכין בראשו

מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב״ג ועל דברי ר״א בר׳ צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א״כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה

ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא (מלאכי ג, ט) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי׳ הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר׳ (יוחנן) [יונתן] תיובתא

ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה״ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה

אמר רבי יהושע י׳ שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ״ל דאפילו תלמיד בפני רבו

רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כי היכי דנימטיין שיבא מכשורא רב אשי כי הוו מייתי טרפתא לקמיה מייתי עשרה טבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטיין שיבא מכשורא:

מתני׳ הורו ב״ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר׳ שמעון פוטר ור׳ אלעזר אומר ספק איזהו ספק ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור

אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו שהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע

הורו ב״ד לעקור את כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין

כיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור

יש שבת בתורה אבל המוציא מרה״י לרה״ר פטור

יש עבודת כוכבי׳ בתור׳ אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא׳ (ויקרא ד, יג) ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף:

גמ׳ אמר רב יהודה אמר רב מ״ט דר״ש הואיל וברשות ב״ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר״ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד

מיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין עליהן דברי ר״ש ר׳ יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דגבי להו הוי ליה הודע

איבעית אימא כגון שגבו סתם

ואב״א כגון דלא הוה ליה במתא

ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר״ש אומר מתרומת הלשכה הן באין

תני ר״מ מחייב ור״ש פוטר ר״א אומר ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר׳ יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו

א״ר זירא משל דר״א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו שמביא אשם

דף ד עמוד א

ולא מבעיא למ״ד צבור מייתי דמפרסמא מלתא אלא אפילו למ״ד ב״ד מביאין דלא מפרסמא מלתא אי הוה שאיל הוו אמרין ליה

אמר ר׳ יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבעו״י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו שאין מביא אשם תלוי

ולא מבעיא למ״ד ב״ד מביאין דלא אפרסמא מלתא אלא אפילו למ״ד צבור מביאין דמפרסמא מלתא והוו אמרינן ליה דהכא בספק מבעוד יום ספק משחשכה אי שאיל לא אשכח אינש דמשייליה:

אמר לו בן עזאי מאי שנא מן היושב כו׳: שפיר קאמר ליה ר״ע לבן עזאי

אמר רבא החזיק בדרך איכא בינייהו לבן עזאי חייב דהא בביתיה איתיה לר״ע פטור דהא החזיק בדרך:

הורו לו ב״ד לעקור את כל הגוף: ת״ר (ויקרא ד, יג) ונעלם דבר ולא שיעקר המצוה כולה כיצד אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת״ל ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה הרי אלו פטורין

אבל אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור יכול יהו פטורין תלמוד לומר ונעלם דבר ולא כל הגוף

אמר מר יכול יהו פטורין ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר כולה מילתא משמע ת״ל ונעלם דבר

מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר

חזקיה אמר אמר קרא (ויקרא ד, יג) ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר״נ בר יצחק מצות כתי׳

רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא (דברים יז, ח) כי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף

אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב״ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא

תנן יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי׳ וספרה לה מלמד שסופרת אחד לאחד

דאמרי הראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא נמי כתיב את מקורה הערה

דאמרי כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה

דאמרי כדרכה אסור אפי׳ הראה בשלא כדרכה גמר ביאה הוא דאסור אבל הראה שריא אי הכי אפי׳ נדה נמי

אלא לעולם כדרכה ודאמרי הראה באשה דוה הוא דכתיבא ואיבעית אימא דאמרי זבה לא הויא אלא ביממי דכתיב כל ימי זובה

תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא לא תוציאו משא מבתיכם

[דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא] דאמרי הוצאה והכנסה הוא דאסירא מושיט וזורק שרי

תנן יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא כתיבא דכתיב לא תשתחוה לאל אחר

דאמרי כי אסירא השתחויה כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב״א דאמרי השתחויה גופה כדרכה הוא דאסיר דאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט ידים ורגלים שריא

דף ד עמוד ב

בעי רב יוסף אין חרישה בשבת מהו מי אמרי׳ כיון דקא מודו בכולהו מלתא כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה לחרישה כל עיקר כעקירת גוף דמי

ת״ש יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי הא עקריין לשומרת יום כנגד יום כל עיקר

אמר לך רב יוסף שומרת יום דקאמרין כדשנין

ת״ש יש שבת בתורה אבל המוציא מרה״י לרה״ר פטור ואמאי הא עקריין להוצאה כל עיקר

התם נמי כדשנין

ת״ש יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי והא עקריין להשתחויה כל עיקר

אמרי השתחויה נמי כדשנין

בעי ר׳ זירא אין שבת בשביעית מהו במאי טעו בהדין קרא (שמות לד, כא) בחריש ובקציר תשבות בזמן דאיכא חרישה איכא שבת ובזמן דליכא חרישה ליכא שבת

מי אמרינן כיון דמקיימין לה בשאר שני שבוע כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דלמא כיון דקא עקריין ליה בשביעית כעקירת הגוף דמי

אמר רבינא ת״ש נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מקצת רבי שמעון אומר פטור ובעבודת כוכבים אפילו אמר היום עובדה ולמחר בטלה חייב שמע מינה אין שבת בשביעית כביטול מקצת וקיום מקצת דמי שמע מינה:

מתני׳ הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם או שלא היה מופלא של ב״ד שם או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן שלא ראוי לבנים ה״ז פטור

שנאמ׳ כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן כולן ראוין להוראה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולן ראוין להוראה:

גמ׳ או שלא היה מופלא של ב״ד שם מנלן אמר רב ששת וכן תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אמרו הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו לא היה מופלא של ב״ד שם נמי פטורין מפני שהיה להם ללמוד ולא למדו:

נאמר שם עדה ונאמר כאן עדה עד שיהו כולן ראוין להוראה: והתם מנלן דאמר רב חסדא אמר קרא (במדבר יא, טז) והתיצבו שם עמך עמך בדומין לך

ואימא עמך לשכינה אלא אמר ר״נ בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומין לך:

מתני׳ הורו ב״ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר מזידין ועשו שוגגין מביאין כשבה ושעירה שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין:

גמ׳ שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין הא שוגג דומיא דמזיד חייב והיכי דמי שהורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו

לימא תפשוט הא דבעי רמי בר חמא אמר לך משום דתנא רישא מזידין ועשו שוגגין תנא סיפא שוגגין ועשו מזידין:

מתני׳ הורו ב״ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר י״ב שבטים מביאין י״ב פרים ובעבודת כוכבים מביאין י״ב פרים ושנים עשר שעירים

דף ה עמוד א

רבי שמעון אומר י״ג פרים ובעבודת כוכבים שלשה עשר פרים וי״ג שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב״ד

הורו ב״ד ועשו ז׳ שבטים או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר״מ רבי יהודה אומר ז׳ שבטים שחטאו מביאין ז׳ פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר שאף אלו שלא חטאו מביאין ע״י חוטאין ר״ש אומר ח׳ פרים ובעבודת כוכבים ח׳ פרים וח׳ שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב״ד

הורו ב״ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד שנאמר (ויקרא ד, יג) ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט:

גמ׳ ת״ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת״ל (ויקרא ד, יד) ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין

אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג׳ מביאין ג׳ ת״ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז׳ מביאין ז׳ ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע״י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה

ר״ש אומר ז׳ שבטים שחטאו מביאין ז׳ פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב״ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב״ד עם הקהל

רבי מאיר אומר ז׳ שבטים שחטאו ב״ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב״ד ולא צבור אף קהל האמור למטה ב״ד ולא צבור

רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז׳ אע״פ שאינו רובו של קהל מביאין פר

אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר דתנן

אמר ר׳ אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב

רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב אשר חטאו עליה התם נמי הכתי׳ אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה פרט למתעסק

מ״ט דר׳ יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל

חד לחייב על כל קהל וקהל וחד להוראה תלויה בב״ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב״ד

ור״ש תלתא קהלי כתיבי הקהל קהל הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפלניא

חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב״ד עם הקהל אף כאן ב״ד עם הקהל

ור״מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב״ד ולא צבור אף כאן ב״ד ולא צבור

ורשב״א מ״ט כתי׳ והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתיב מעיני וכתי׳ כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא

הא כיצד עשו ו׳ והן רובו של קהל או ז׳ אע״פ שאינן רובו של קהל חייבין

דף ה עמוד ב

ורבי שמעון ורבי מאיר דהוראה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל מנא להו אמר אביי דאמר קרא (במדבר טו, כד) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה רבא אמר (במדבר טו, כו) מלכל העם בשגגה

וצריכא דאי כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה הוה אמינא אפילו מיעוטא להכי כתיב לכל העם בשגגה ואי כתב לכל העם בשגגה הוה אמינא עד דעבדי בית דין בהדי רובא להכי כתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה

והא כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי ילפינן מעיני מעיני:

הורו ב״ד של אחד וכו׳: איבעיא להו שבט אחד לרבי יהודה בהוראת ב״ד הגדול מי מייתו שאר שבטים או לא מי אמרינן שבעה שבטים הוא דמייתו שאר שבטים בהדייהו משום דאיכא רובא אבל חד שבט דליכא רובא לא או דלמא לא שנא

תא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה ר״ש תמניא בעי אלא דחטא שבט אחד במאי אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא לאו בהוראת בית דין הגדול

ותנא קמא מני אי נימא רבי מאיר הא רובא בעי אלא לאו רבי יהודה וכגון שחטא שבט אחד

אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ששה שבטים והן רובן של קהל ורבי שמעון בן אלעזר היא דתניא ר״ש בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אף על פי שאינן רובו של קהל מביאין פר

תא שמע רבי יהודה אומר שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין ובהוראת ב״ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבים שמע מינה

אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ועשה אותו השבט על פיהם אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין למה לי למיתנא ושאר שבטים פטורים הא תנא אותו השבט חייב וכיון דתנא אותו השבט חייב ממילא ידענא שאר שבטים פטורין אלא הא קמשמע לן דבהוראת בית דינו הוא דשאר שבטים פטורים אבל בהוראת ב״ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבין שמע מינה

איבעיא להו שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מייתי או לא

תא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה שני פרים שמנה פרים בעי אלא דחטא שבט אחד ובמאי אילימא בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא בהוראת בית דין הגדול

ותסברא תנא קמא מני אי רבי מאיר הא רובא בעי אי רבי יהודה שאר שבטים נמי מייתו אלא הא מני רבי שמעון בן אלעזר היא וכדתניא

תא שמע וחכמים אומרים לעולם אינו חייב אלא על הוראת בית דין הגדול מאן חכמים אילימא רבי מאיר רובא בעי אלא לאו רבי שמעון היא שמע מינה

ורבי יהודה ורבי שמעון שבט אחד דאקרי קהל מנא להו אמרי דכתיב ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלים (נכח חצר בית ה׳) [בבית ה׳ לפני החצר] החדשה מאי חדשה א״ר יוחנן שחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה

מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמא שאני ירושלים דהוה נמי בנימין אלא אמר רב אחא בר יעקב דכתיב ויאמר אלי הנני מפרך והרביתיך ונתתיך לקהל עמים וגו׳ מאן אתיליד ליה ההיא שעתא בנימין ש״מ ה״ק רחמנא מתיליד לך השתא קהל אחרינא

א״ל רב שבא לרב כהנא דלמא הכי קא״ל רחמנא לכי מתיליד לך בנימין הוא דהוו י״ב שבטים דמתקריית קהל א״ל אלא שנים עשר שבטים איקרו קהל אחד עשר שבטים לא איקרו קהל

תניא ר״ש אומר מה תלמוד לומר ופר שני בן בקר תקח לחטאת אם ללמד שהם שנים והלא כבר נאמר ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה לה׳ [אלא] יכול [תהא] נאכלת חטאת ללוים ת״ל ופר שני שני לעולה מה עולה לא נאכלת

דף ו עמוד א

אף חטאת לא נאכלת

כיוצא בו אמר רבי יוסי (עזרא ח, לה) הבאים מהשבי הגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגו׳ הכל עולה הכל עולה סלקא דעתך אפשר שחטאת עולה אלא הכל כעולה מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת דתניא רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו

בשלמא לרבי יהודה משכחת לה להני שנים עשר חטאות כגון דחטאו שנים עשר שבטים דמייתו שנים עשר שעירים אי נמי דחטאו שבעה שבטים ושארא אינך בגרירה ולרבי שמעון נמי משכחת לה כגון דחטאו אחד עשר שבטים דמייתו אחד עשר שעירים ואידך דב״ד אלא לרבי מאיר דאמר בית דין מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה כגון דחטאו והדר חטאו והדר חטאו עד תריסר זימני

והא מייתי להו הנהו דחטאו

אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעליה במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי׳ (תהלים מה, יז) תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפילו ביחיד נמי

אלא דוקיא דרב פפא משעיר דראש חדש דאמר רחמנא מייתי מתרומת הלשכה והא מייתי להו מישראל והנך דפיישי היכי מייתו אלא שמע מינה חטאת שמתו בעליה בצבור קרבה

מי דמי שעיר ר״ח דלמא לא מייתו מצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא טעמא דרב פפא מהכא דכתיב (דברים כא, ח) כפר לעמך ישראל אשר פדית ה׳ ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים מדכתיב אשר פדית

מי דמי התם כולהו איתינון מגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים אלא הכא מי הוו חיים אין הכי נמי דכתיב (עזרא ג, יב) ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות וגו׳

ודלמא מועטין הוו ולא רבים הוו הכתיב (עזרא ג, יג) (ולא הכירו בקול) [ואין העם מכירים קול] תרועת השמחה לקול בכי העם [וגו׳] והקול נשמע עד למרחוק

והא מזידין הוו הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי (עזרא ח, לה) אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה כנגד מי אלא הוראת שעה היתה הכא נמי הוראת שעה היתה

ת״ר מת אחד מן הצבור חייבין אחד מבית דין פטורין מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר ב״ד מביאים ולא צבור הלכך מת אחד מן הצבור חייבין דהא קאים כוליה בית דין מת אחד מבית דין פטורין דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין ומשום הכי פטורין

מתקיף לה רב יוסף ונוקמה כרבי שמעון דאמר בית דין עם הצבור מת אחד מן הצבור חייבין דאין צבור מתים מת אחד מבית דין פטורין כדאמרינן דחטאת שותפין היא

א״ל אביי שמעינן ליה לר״ש דאמר חטאת שותפין אינה מתה דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ימותו כולן דברי רבי יהודה ר״א ור״ש אומר ירעו לפי שאין חטאת צבור מתה

א״ל רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב (ויקרא טז, לג) על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר

דף ו עמוד ב

אלא מעתה נייתו פר בהוראה וכי תימא הכי נמי טפי להו שבטים

אלא אמר רב אחא ברבי יעקב שבטו של לוי לא איקרו קהל דכתיב (בראשית מח, ד) הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים וגו׳ כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכל שאין לו אחוזה לא איקרי קהל

א״כ חסרי להו י״ב שבטים אמר אביי (בראשית מח, ה) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אמר רבא והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם לנחלה הוקשו ולא לדבר אחר

ולא והא חלוקין בדגלים כנחלתן כך חנייתן כדי לחלק כבוד לדגלים

והא חלוקים בנשיאים ההוא לחלוק כבוד לנשיאים דתניא שלמה עשה ז׳ ימי חנוכה ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה כדי לחלוק כבוד לנשיאים

מאי הוי עלה

ת״ש דתניא ר״ש אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה וחטאת שנתכפרו בעליה וחטאת שעברה שנתה ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור שאין צבור מפרישין נקבה ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בצבור שאין תמורה בצבור ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בצבור שאין צבור מתים

שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא שמענו יכול ימותו אמרת ילמוד סתום מן המפורש מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת ושמתו בעליה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור

וכי דנין אפשר משאי אפש׳ ר״ש בחד מקום גמיר:

מתני׳ הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג מביא פר שוגג ועשה מזיד מזיד ועשה שוגג פטור שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב״ד לצבור:

גמ׳ שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא

אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ובשעה שטעה אמר הריני עושה על דעת הוראתו דמהו דתימא כיון דאילו מתידע ליה [שמא] הדר ביה כמזיד דמי ולא לחייב קמ״ל:

מזיד ועשה שוגג כו׳: מנא ה״מ דתנו רבנן (ויקרא ד, ג) לאשמת העם הרי משיח כצבור (שיכול) והלא דין הוא

דף ז עמוד א

צבור מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה צבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

או כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר אף משיח מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר

נראה למי דומה צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי מה צבור אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

או כלך לדרך זו נשיא מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי ומשיח מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי מה נשיא מביא בשגגת מעשה אף משיח מביא בשגגת מעשה

ת״ל (ויקרא ד, ג) לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

אימא מה צבור הורה ועשו אחריו בהוראתו חייבין אף משיח כשהורה ועשו אחריו בהוראתו יהא חייב ת״ל (ויקרא ד, ג) והקריב על חטאתו אשר חטא על מה שחטא הוא מביא ואין מביא על מה שחטאו אחרים

אמר מר משיח בפר ואין מביא אשם תלוי מנא ליה דאין מביא אשם תלוי

דכתיב (ויקרא ה, יח) וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו ושגגתו שוה יצא משיח שאין שגגתו וחטאתו שוה דכתיב לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור

לאשמת העם ע״כ לא קאמר ליה אלא אשם כדי נסבה:

מתני׳ הורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור שאין ב״ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת:

גמ׳ מנהני מילי דת״ר הורה עם הצבור ועשה עם הצבור יכול יביא פר לעצמו

ודין הוא נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור אף משיח חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור

לא אם אמרת בנשיא שכן מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים

הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים יכול יביא פר לעצמו ת״ל על חטאתו אשר חטא הא כיצד חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור

היכי דמי אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין פשיטא דמתכפר לו בפני עצמו הוראה דלהון ולא כלום ובעי אתויי כשבה או שעירה כל חד וחד ואי דאינון מופלאין והוא לאו מופלא אמאי מתכפר לו בפני עצמו הא הוראה דידיה ולא כלום היא

דף ז עמוד ב

אמר רב פפא כגון שהיו מופלין שניהן

סבר אביי למימר חטא בפני עצמו ועשה בפני עצמו היכי דמי דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי אמר ליה רבא אטו שני מקומות גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכיון דקא מורו בתרי איסורי חטא בפני עצמו הוא:

פשיטא הוא בחלב והן בעבודת כוכבים חטא בפני עצמו הוא דהא חלוקין בטעמייהו וחלוקין בקרבנות דהוא בפר והן בפר ושעיר דהא קא מייתו הני שעיר והוא לא מייתי וכל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב דחלוקין בקרבנותיהן [לגמרי] דהוא שעירה ואינהו פר

אלא הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין מהו מי אמרינן אף על גב דקרבנן שוה כיון דמתרי קראי קאתו הא פליגין בטעמייהו או דלמא שם חלב אחד הוא

אם תמצא לומר שם חלב אחד הוא הוא בחלב והן בדם מהו מי אמרינן בטעמייהו הא פליגין או דלמא כיון דשוין בקרבן בתר קרבן אזלינן תיקו:

שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו׳: מנלן דעד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדאמרינן באידך פירקין ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף:

וכן המשיח: מנלן דכתי׳ (ויקרא ד, ג) לאשמת העם הרי משיח כצבור:

ולא בעבודת כוכבים כו׳: מנלן דתנו רבנן לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה

נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן בב״ד אף כאן נמי בב״ד ומה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן נמי דבר ולא כל הגוף:

מתני׳ אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה:

גמ׳ מנלן דתנו רבנן ישגו יכול יהו חייבין על שגגת מעשה ת״ל ישגו ונעלם דבר אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה:

וכן המשיח: מנלן דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור:

ולא בעבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: מנלן

דת״ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת המעשה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה

ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני מתניתין מני רבי היא

דתניא משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים בהעלם דבר ושוין שבשעירה ושוין שאין מביא אשם תלוי

ותסברא בזדונו כרת ובשגגתו חטאת מי קתני

אלא תני הא הוא הדין להא ה״נ תנא הא והוא הדין להא

מ״ט דרבי אמר קרא וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה הנפש זה משיח השוגגת זה נשיא בחטאה בשגגה רבי סבר חטא זה בשגגה יהא

ורבנן סברי מי שחטאתו בשגגה יצא משיח שאין חטאתו בשגגה אלא בהעלם דבר

ושוין שבשעירה כיחיד מנלן דאמר קרא ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן:

דף ח עמוד א

ושוין שאין מביא אשם תלוי מנלן דכתיב (ויקרא ה, יח) וכפר [עליו] הכהן על שגגתו אשר שגג רבי סבר מי שכל חטאו בשגגה יצא זה שאין [כל] חטאו בשגגה אלא בהעלם דבר

מידי כל כתיב אין דאם כן נכתוב על שגגתו למה לי אשר שגג הא קמ״ל דעד דאיכא כל חטאו בשגגה (יצא משיח שאין כל חטאו בשגגה אלא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה)

ורבנן מי שחטאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה:

מתני׳ אין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת:

גמ׳ מנלן

דתניא רבי אומר נאמר כאן (ויקרא ד, יד) עליה ונאמר להלן (ויקרא יח, יח) עליה מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת

אשכחן צבור משיח מנלן לאשמת העם הרי משיח כצבור

נשיא יליף מצות מצות כתיב גבי נשיא (ויקרא ד, כב) ועשה אחת מכל מצות ה׳ וכתיב בצבור (ויקרא ד, יג) ועשו אחת מכל מצות מה צבור דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף נשיא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת

יחיד אמר קרא (ויקרא ד, כז) ואם נפש וילמד תחתון מעליון:

ולא בעבודת כוכבים עד שיורו: בעבודת כוכבים מנלן דת״ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין אפילו על דבר שאין זדונו כרת ושגגתו חטאת

נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת

אשכחן צבור יחיד נשיא משיח מנלן אמר קרא (ויקרא ד, כז) ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולן בכלל נפש אחת הן וילמד תחתון מן העליון

הניחא למאן דמפיק לה לעליה לג״ש כדאמרן אלא לרבנן דמפקי לה לעליה לעריות וצרות דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מנא להו

נפקא להו מדמתני ליה ר׳ יהושע בן לוי לבריה (במדבר טו, כט) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו׳ הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת

אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות צבור מנלן יליף עליון מתחתון

ורבי הא דר׳ יהושע בן לוי מאי עביד ליה מפיק ליה לכדתניא לפי שמצינו שחלק הכתוב בין רבים ליחידים רבים בסייף וממונן אבד יחידים בסקילה וממונן פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם ת״ל תורה אחת יהיה וגו׳

מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דלא חלק הכתוב הא חלק הוה אמינא נחלוק מאי נייתי

נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו נייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו נייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי נייתי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו

אלמה לא איצטריך ס״ד אמינא צבור מייתי פר לעולה ושעיר לחטאת הני נייתי איפכא פר לחטאת ושעיר לעולה א״נ צריך ואין לו תקנה קמ״ל

דכ״ע מיהת כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי מאי משמע אמר רבא ואי תימא ר׳ יהושע בן לוי ואמרי לה כדי אמר קרא (במדבר טו, כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה איזו היא מצוה שהיא שקולה ככל המצות הוי אומר זו עבודת כוכבים

דבי רבי תנא אמר קרא (במדבר טו, כב) אשר דבר ה׳ אל משה וכתיב (במדבר טו, כג) אשר צוה ה׳ אליכם ביד משה איזו היא מצוה שהיא בדיבורו של הקב״ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו עבודת כוכבים דתנא רבי ישמעאל (שמות כ, ב) אנכי (שמות כ, ב) ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום

דבי רבי ישמעאל תנא

דף ח עמוד ב

(במדבר טו, כג) למן היום אשר צוה ה׳ והלאה לדורותיכם איזו היא מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר זו עבודת כוכבים והא אמר מר עשר מצות נצטוו ישראל במרה (דכתי׳ (שמות טו, כו) והיה אם שמוע תשמע לקול ה׳ אלהיך) אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא:

מתני׳ אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש

אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה איזו היא מצות עשה שבנדה פרוש מן הנדה ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה:

גמ׳ מנא הני מילי דצבור לא מחייבי קרבן בעלמא ויחיד אשם תלוי נמי לא

אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחטאת ובאשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם ביחיד בחטאת קבועה אף ואשמו בצבור בחטאת קבועה

ומה צבור בחטאת קבועה אף אשם תלוי נמי אין בא אלא על ספק חטאת קבועה אמרי אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב (ויקרא ה, ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה דנין (אשם מן אשמו) [אשם מן אשם] ואין דנין אשם מן יאשם

ומאי נ״מ והא תני דבי רבי ישמעאל (ויקרא יד, לט) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף מן ואשם מטומאת מקדש וקדשיו דכתיב (ויקרא ה, ב) והוא טמא ואשם

אמר רב פפא דנין ואשם ומצות ה׳ מן ואשם ומצות ה׳ א״ל רב שימי בר אשי לרב פפא ונילף ואשם ונשיאת עון מן ואשם ונשיא׳ עון

אלא אמר ר״נ בר יצחק דנין ואשם ומצות ה׳ אשר לא תעשינה מואשם ומצות ה׳ אשר לא תעשינה ואל יוכיח שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו שלא נאמר בהם ואשם ומצות ה׳ אשר לא תעשינה:

מתני׳ אין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהם דברי רבי יוסי הגלילי ר״ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול שהמלך לא דן ולא דנין אותו [לא מעיד ולא מעידין אותו]:

גמ׳ אמר עולא מ״ט דר׳ יוסי הגלילי אמר קרא והיה כי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב באחת מתחייב בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחיי׳ בכולן

ואימא מתחיי׳ באחת מהן ואע״פ שאין מתחיי׳ בכולן

אלא טעמא דר׳ יוסי הגלילי מהכא דתניא היה רבי ירמיה אומר נאמר

דף ט עמוד א

(ויקרא ה, ז) לא תגיע ידו ונאמר (ויקרא ה, יא) לא תשיג ידו מי שבא לידי עניות ועשירות יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות

נשיא דכתיב (ויקרא ד, כב) ועשה אחת מכל מצות ה׳ אלהיו מי שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו משיח דכתיב (ויקרא כא, י) והכהן הגדול מאחיו שהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו גדלהו משל אחיו ת״ל והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו גדלהו מאחיו

בעא מיניה רבינא מר״נ בר יצחק נשיא שנצטרע מהו מידחא דחי או מיפטר פטיר א״ל דילך או דגזא

תניא ר״ע אומר משיח פטור מכולן אמר רבא מ״ט דר״ע אמר קרא (ויקרא ו, יג) זה קרבן אהרן ובניו זו באה חובה לו ואין אחרת באה חובה לו

ואימא כי ממעט ליה רחמנא מדלי דלות ומאי ניהו עשירית האיפה אבל עניות ועשירו׳ לא מעטיה רחמנא לא ס״ד דכתי׳ (ויקרא ה, יג) וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה המתכפר באחת מתכפר בכולן ושאין מתכפר באחת אין מתכפר בכולן

אלא מעתה דכתיב (ויקרא ה, ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה ה״נ דכל המתחייב באחת מתחיי׳ בכולן ושאין מתחיי׳ באחת אין מתחייב בכולן אלמה תנן ר״ע אומר נשיא חייב חוץ משמיעת קול

אביי ורבא דאמרי תרוייהו מאחת משמע ליה לאחת לא משמע ליה ומ״ש מאחת דמשמע ליה

דכתביה רחמנא לבסוף גבי עשירית האיפה למימרא דכל דמחייב בעשירית האיפה מחייב בכולן דאי ס״ד מתחייב באחת אע״פ שאין מתחייב בכולן נכתביה להאי מאחת מאלה בדלות א״נ בעשירות:

מתני׳ כל המצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת היחיד מביא כשבה ושעירה והנשיא שעיר ומשיח וב״ד מביאין פר ובעבודת כוכבים היחיד והנשיא והמשיח מביאין שעירה וב״ד פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת

אשם תלוי היחיד והנשיא חייבין ומשיח וב״ד פטורין אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין וב״ד פטורין

על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ב״ד פטורין והיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין כ״ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר״ש ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר״א אומר הנשיא מביא שעיר:

גמ׳ תניא ר״ש היה נותן כלל כל שהיחיד באשם תלוי הנשיא כיוצא בו משיח וב״ד פטורין וכל שהוא באשם ודאי נשיא ומשיח כיוצא בהן וב״ד פטורין

שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו בית דין פטורין נשיא ומשיח חייבין אלא שאין הנשיא חייב בשמיעת הקול ולא משיח בטומאת מקדש וקדשיו כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין

הא גופא קשיא אמרת שאין משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו בטומאת מקדש וקדשיו הוא דפטור אבל בשמיעת הקול ובטוי שפתים חייב אימא סיפא כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין קתני משיח ובית דין פטורין מה בית דין פטורין מכולהון אף משיח פטור מכולהון

דף ט עמוד ב

קשיין אהדדי

אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא קשיא כאן בדלות כאן בדלי דלות ור״ש סבר לה כר״ע בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כר״ע בדלי דלות דפטור ופליג עליה בדלות:

אלא שאין כ״ג חייב כו׳: אמר חזקיה מ״ט דר״ש דכתיב (במדבר יט, כ) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שקרבנו שוה לקהל יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל

א״כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל שוה בכפרה דיוה״כ א״כ כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיוה״כ כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה

משיח נמי הא שוה בשאר מצות דשנה אלא אמר רבא אימא הכי מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל:

ר״א אומר הנשיא מביא שעיר וכו׳: א״ר יוחנן לא אמר ר׳ אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר כרת בו כבקבועה

אמר רב פפא ה״נ מסתברא דאי ס״ד ר״א על כולהון קאמר מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני משיח ש״מ אטומאת מקדש וקדשיו קאי דמשיח פטור

א״ל רב הונא בריה דרב נתן לר״פ ממאי דלמא ר״א אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר״ע דאמר משיח פטור בכולן א״ל ור״ע מי פטר ליה מפר ותו לא מידי

א״ר יוחנן מודה ר״א שאין מביא אשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א״ל דאמר לך מני ר״א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה והא״ר יוחנן מודה ר׳ אליעזר שאין מביא אשם תלוי קשיא:

מתני׳ כהן משיח שחטא ואח״כ עבר ממשיחותו וכן נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא שעיר משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח״כ חטא כהן משיח מביא פר והנשיא כהדיוט:

גמ׳ השתא יש לומר עבר ממשיחותו

דף י עמוד א

ואח״כ חטא מביא פר חטא ואח״כ עבר ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח״כ חטא כהדיוט מייתי אהכי תני גבי משיח [חטא ואח״כ עבר] מביא פר

מנא ה״מ דתנו רבנן (ויקרא ד, ג) והקריב על חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר

שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [לא] כ״ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר

ונייתי נמי נשיא מק״ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר (ויקרא ד, כב) אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא:

מתני׳ חטאו עד שלא נתמנו ואח״כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר״ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים

איזהו נשיא זה מלך שנאמר (ויקרא ד, כב) מכל מצות ה׳ אלהיו שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו:

גמ׳ מה״מ דתנו רבנן (ויקרא ד, ג) אם הכהן המשיח יחטא (לאשמת) פרט לקודמות

שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות

לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר המשיח יחטא חטא כשהוא משיח מביא כשהוא הדיוט אינו מביא

ותניא נמי גבי נשיא כה״ג (ויקרא ד, כב) אשר נשיא יחטא פרט לקודמות

שיכול והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חטאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות

מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות תלמוד לומר אשר נשיא יחטא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיוט:

ת״ר אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת״ל אם הכהן המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא אף כאן לכשיחטא

אמר מר יכול גזרה גזרה מהיכא תיתי

אמרי אין אשכחן דכתיב (ויקרא יד, לד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם

ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מטמו והא תניא (ויקרא יג, ב) אדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב וטמא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך

לא אם אמרת בזב שכן אין מטמא באונס תאמר בנגעים שמטמאין באונס תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים

תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מנשיאותיה אמר רב אבדימי בר חמא פרט לנשיא שנצטרע שנאמר (מלכים ב טו, ה) וינגע ה׳ את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה

כי הא דר׳ גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא בהדי דר׳ גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר׳ גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה [אותנו]

אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א״ל עד שאתה תמה עלי תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש

כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם

דף י עמוד ב

עבדות אני נותן לכם שנאמר (מלכים א יב, ז) וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה:

ת״ר (ויקרא ד, כב) אשר נשיא יחטא אמר ריב״ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו

מתקיף לה רבא בריה דרבה אלא מעתה דכתי׳ (ויקרא ה, טז) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ובירבעם בן נבט דכתיב ביה (מלכים א יד, טז) אשר חטא ואשר החטיא הכי נמי דאשרי הדור הוא שאני הכא דשני קרא בדבוריה

דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב (קהלת ח, יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ וגו׳ אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הבא בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא בעולם הזה

אמר רבא אטו צדיקי אי אכלי תרי עלמי מי סני להו אלא אמר רבא אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הזה בעולם הזה

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו ליה אין איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנן קטינא דארעא קרי עלייהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (הושע יד, י) כי ישרים דרכי ה׳ וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו בם זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם

א״ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מן המובחר פסח מי לא קאכיל אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית וזה אשתו ואחותו עמו בבית אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם

מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך והכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו בם הוא שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו בם

ודלמא הוא נמי לשם מצוה הוא מכוין א״ר יוחנן כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר

(בראשית יג, י) וישא לוט (בראשית לט, ז) ותשא אשת אדניו את עיניה את עיניו (בראשית לד, ד) ויאמר שמשון [וגו׳] אותה קח לי כי היא ישרה בעיני וירא (בראשית לד, ב) וירא אותה שכם בן חמור את כל ככר הירדן (משלי ו, כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה (הושע ב, ז) אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי

והא מינס אניס תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני למה נקוד על וי״ו שבקומה של בכירה לומר לך שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי ה״ל למעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי ליה למישתי

דרש רבה מאי דכתיב (משלי יח, יט) אח נפשע מקרית עוז ומדינים כבריח ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים כבריח ארמון שהטיל מדינים בין ישראל לעמון שנאמר (דברים כג, ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה׳

דרש רבא ואיתימא ר׳ יצחק מאי דכתיב (משלי יח, א) לתאוה יבקש נפרד (ובכל) [בכל] תושיה יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם (ובכל) [בכל] תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דתנן עמוני ומואבי אסורין איסור עולם

ואמר עולא תמר זנתה וזימרי זינה תמר זנתה יצאו ממנה מלכים ונביאים זימרי זינה נפלו כמה רבבות מישראל אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה שנאמר (שופטים ה, כד) תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך מאן נינהו נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה

איני והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אימא כמצוה שלא לשמה

אמר רבי יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר (שופטים ה, כז) בין רגליה כרע נפל שכב וגו׳ והא קא מיתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים

אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ״ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצתה ממנו רות דאמר רבי יוסי ברבי חנינא רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב

א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן מנין שאין הקב״ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה מהכא דאילו בכירה דקרייה מואב אמר ליה רחמנא למשה (דברים ב, ט) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה

דף יא עמוד א

הוא דלא הא צעורי צערינהו ואילו צעירה דקרייה בן עמי א״ל (דברים ב, יט) אל תצורם ואל תתגר בם כלל אפילו צעורי לא

א״ר חייא בר אבין א״ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות

תנו רבנן (ויקרא ד, כז) מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא

והלא כבר יצאו משיח לידון בפר נשיא לידון בשעיר שיכול משיח על העלם דבר עם שגגת מעשה מביא פר על שגגת מעשה לחודיה מביא כשבה ושעירה ת״ל מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא

תינח משיח אלא נשיא בשגגת מעשה הוא דמייתי

אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואח״כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נייתי כשבה או שעירה קמ״ל הניחא לר״ש דאזל בתר ידיעה אלא לרבנן דאזלו בתר חטאה מאי איכא למימר

אלא אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואח״כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נצטרף ונייתי כשבה או שעירה קמ״ל

בעא מיניה רבא מרב נחמן נשיאות מהו שתפסיק היכי דמי כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר והשלימו התם הוא דלא מצטרף דאכליה פלגא כשהוא הדיוט ופלגא כשהוא נשיא אבל הכא דאידי ואידי כשהוא הדיוט אכליה מצטרף או דלמא לא שנא מאי

תפשוט ליה מהא דאמר עולא א״ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה הכי השתא מומר לאו בר אתויי קרבן הוא האי בר אתויי קרבן הוא

בעא מיניה רבי זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן דאזלי בתר חטאה לא תבעי לך דמייתי אשם תלוי אלא כי תבעי לך אליבא דרבי שמעון

מדאשתני לודאי אשתני לספק או דלמא כי אשתני לודאי דאשתני קרבן דידיה אבל הכא דלא אשתני קרבן דידיה אימא לייתי אשם תלוי תיקו

ת״ר מעם הארץ פרט למומר

ר״ש בר יוסי אומר משום ר״ש (ויקרא ד, כב) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב בידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו

מאי בינייהו א״ר המנונא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הדם איכא בינייהו מ״ס כיון דמומר לאכול חלב לדם נמי מומר הוי ומ״ס לדם מיהא שב בידיעתו הוא

והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לדם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי מר סבר כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ומ״ס כיון דאילו אשכח דהיתרא לא אכל דאיסורא לאו מומר הוא

תנו רבנן אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יהודה אומר אף הלובש כלאים אמר מר אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו׳ מאי קאמר

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן ה״ק אכל חלב לתאבון הרי זה מומר להכעיס הרי זה צדוקי ואיזהו מומר דבסתמו צדוקי הוי אומר אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף הלובש כלאים

מאי בינייהו איכא בינייהו כלאים דרבנן מר סבר מדאורייתא הוי מומר דרבנן לא הוי מומר ומר סבר כלאים כיון דמפרסם אסוריה אפי׳ בדרבנן הוי מומר

פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעיס צדוקי וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו צדוקי כל העובד עבודת כוכבים מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד ה״ז מומר והא הכא דלהכעיס הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אטעום טעם דאיסורא:

ואיזהו נשיא זה מלך כו׳: תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת״ל (ויקרא ד, כב) מכל מצות ה׳ אלהיו ולהלן הוא אומר (דברים יז, יט) למען ילמד ליראה את ה׳ אלהיו

דף יא עמוד ב

מה להלן שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו אף נשיא שאין על גביו אלא ה׳ אלהיו

בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר אמר ליה הרי צרתך בבבל איתיביה מלכי ישראל ומלכי בית דוד אלו מביאים לעצמם ואלו מביאים לעצמם אמר ליה התם לא כייפי אהדדי הכא אנן כייפינן להו לדידהו

רב ספרא מתני הכי בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר א״ל התם שבט הכא מחוקק ותניא (בראשית מט, י) לא יסור שבט מיהודה זה ראש גולה שבבבל שרודה את ישראל במקל (בראשית מט, י) ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה לישראל ברבים:

מתני׳ ואיזהו המשיח המשוח בשמן המשחה לא המרובה בבגדים אין בין כהן המשוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות

ואין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה״כ ועשירית האיפה

זה וזה שוים בעבודת יוה״כ ומצווים על הבתולה ואסורים על האלמנה ואינם מטמאים בקרוביהם ולא פורעים ולא פורמים ומחזירין הרוצח:

גמ׳ ת״ר שמן המשחה שעשה משה במדבר היו שולקים בו את העיקרים דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר והלא לסוך את העקרים אינו סופק אלא שורין את העקרים במים ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפחו

אמר לו רבי יהודה וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה והלא תחלתו שנים עשר לוגין וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים וכולו קיים לעתיד לבוא שנאמר (שמות ל, לא) שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם

תניא אידך (ויקרא ח, י) ויקח משה את שמן המשחה וימשח [את] המשכן [ואת] כל אשר בו רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר כמה נסים נעשו בו מתחלה ועד סוף תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוגין ראה כמה יורה בולעת וכמה עקרים בולעים וכמה האור שורף ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים

ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה ואין מושחים מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניה ואת יואש מפני עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ואותו שמן קיים לעתיד לבוא שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם זה בגימטריא שנים עשר לוגין הוו

אמר מר ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה מנלן דכתיב (ויקרא ו, טו) והכהן המשיח תחתיו מבניו נימא קרא והכהן מתחתיו מבניו מאי המשיח קמ״ל דמבניו דכהן גדול אי הוי משיח הוי כהן גדול ואי לא לא הוי כהן גדול

אמר מר ואין מושחין מלך בן מלך מנלן אמר רב אחא בר יעקב דכתיב (דברים יז, כ) למען יאריך ימים על ממלכתו וגו׳ ירושה היא לכם ומנלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה ולאו כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבניה אמר רב פפא אמר קרא הוא ובניו בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל קרינא ביה הוא ובניו ואפילו בלא משיחה

תנא אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ותיפוק ליה משום דראשון הוא חסורי מחסרא והכי קתני מלכי בית דוד משוחין מלכי ישראל אין משוחין מנלן אמר רבא אמר קרא (שמואל א טז, יב) קום משחהו כי זה וגו׳ זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה

אמר מר אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ומשום מחלוקתו של יורם בן אחאב נמעול בשמן כדאמר רב פפא באפרסמא דכיא ה״נ באפרסמא דכיא

ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ומי קשיש מיניה והכתיב (דברי הימים א ג, טו) ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום וא״ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות

ומי מלכי זוטרי מקמי קשישי והא כתיב (דברי הימים ב כא, ג) ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור יהורם ממלא מקום אבותיו הוה יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו הוה

אמר מר הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז והא חד חד קא חשיב דכתי׳ (דברי הימים א ג, טו) השלישי הרביעי מאי שלישי שלישי לבנים ומאי רביעי רביעי למלכות דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהויקים ולבסוף יכניה ולבסוף צדקיהו

ת״ר הוא שלום הוא צדקיהו ולמה נקרא שמו שלום שהיה משולם במעשיו איכא דאמרי שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר (מלכים ב כד, יז) וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו א״ל יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי (שנאמר (מלכים ב כה, ז) ויביאהו בבלה) וכתיב (דברי הימים ב לו, יג) וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים

דף יב עמוד א

ומי הוה שמן המשחה והתניא משנגנז ארון נגנז שמן המשחה וצנצנת המן ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל שנאמר (שמואל א ו, ח) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך

ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה גנזו שראה שכתוב בתורה (דברים כח, לו) יולך ה׳ אותך ואת מלכך וגו׳ צוה וגנזום שנאמר (דברי הימים ב לה, ג) ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה׳ תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה׳ אלהיכם ואת עמו ישראל

ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא משמרת משמרת אתיא דורות דורות אמר רב פפא באפרסמא דכיא

ת״ר כיצד מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי מאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני

תני חדא בתחלה מוצקין שמן על ראשו ואח״כ נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ותניא אחריתי בתחלה נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ואח״כ מוצקים לו שמן על ראשו תנאי היא איכא דאמרי משיחה עדיפא ואיכא דאמרי יציקה עדיפא

מ״ט דמאן דאמר יציקה עדיפא דכתיב (ויקרא ח, יב) ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו ומאן דאמר משיחה עדיפא מ״ט קסבר שכן אתה מוצא אצל כלי שרת והכתיב ויצוק ובסוף וימשח הכי קאמר מאי טעם ויצוק משום דוימשח

ת״ר (תהלים קלג, ב) כשמן הטוב [וגו׳] יורד על הזקן זקן אהרן וגו׳ כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות לו בעיקר זקנו ועל דבר זה היה משה דואג אמר שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה כשמן הטוב וגו׳ (תהלים קלג, ג) כטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה

ועדיין היה אהרן דואג אמר שמא משה לא מעל אבל אני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו (תהלים קלג, א) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת

ת״ר אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם שנא׳ (מלכים א א, לג) ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם [וגו׳] והורדתם אותו אל גחון

אמר רבי אמי האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה

ומאן דבעי למיעבד בעיסקא ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח לירבי תרנגולא אי שמין ושפר מצלח

האי מאן דבעי למיפק [לאורחא] ובעי למידע אי חזר ואתי לביתא אי לא ניקום בביתא דחברא אי חזי בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לביתא ולאו מלתא היא דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא [לעולם] יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי

אמר להו רב משרשיא לבריה כי בעיתו מיעל ומיגמרי קמי רבייכו גרסו מתניתא ועלו לקמי רבייכו וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב (ישעיהו ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך וכי גרסיתו גרסו על נהרא דמיא דכי היכי דמשכן מיא משכן שמעתתייכו ותיבו אקילקלי דמתא מחסיא ולא תיבו אפדני דפומבדיתא טב גלדנא סריא [דמתא מחסיא למיכל] מכותחא דרמי כיפי

(שמואל א ב, א) רמה קרני באלהי רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן:

המשוח בשמן המשחה וכו׳: ת״ר משיח יכול מלך ת״ל כהן אי כהן יכול מרובה בגדים ת״ל משיח אי משיח יכול משוח מלחמה תלמוד לומר והכהן המשיח שאינו משיח על גביו

מאי משמע כדאמר רבא הירך המיומנת שבירך הכא נמי המשיח המיומן שבמשוחים

אמר מר משיח יכול מלך מלך פר הוא דמייתי שעיר הוא דמייתי איצטריך ס״ד אמינא על שגגת מעשה יביא שעיר על העלם דבר יביא פר קמ״ל:

אין בין משוח בשמן המשחה כו׳: מתניתין דלא כרבי מאיר דאי ר״מ הא תניא מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות דברי ר״מ ולא הודו לו חכמים

מ״ט דר״מ דתניא (ויקרא ד, ג) משיח אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין תלמוד לומר הכהן המשיח

במאי אוקימתיה כרבנן

דף יב עמוד ב

אימא סיפא אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה אתאן לרבי מאיר דתניא אירע בו פסול בכהן גדול ועבר ומינו כהן אחר תחתיו הראשון חוזר לעבודתו והשני כל מצות כהונה עליו דברי ר״מ [רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט]

אמר רבי יוסי מעשה ביוסף בן אילים מצפורי שאירע בו פסול בכהן גדול (ועבר ומינו אחר תחתיו ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקדש ואין מורידין

רישא רבנן וסיפא ר״מ אמר רב חסדא אין רישא רבנן וסיפא ר״מ רב יוסף אמר רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי

רבא אמר ר״ש היא וסבר לה כר״מ בחדא ופליג עליה בחדא

דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם פר הבא על כל המצות ופר יוה״כ ועשירית האיפה ולא פורע ולא פורם אבל הוא פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח

ומקריב אונן ואינו אוכל [ואינו חולק] מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש ומשמש בשמונה כלים וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו ופטור על טומאת מקדש וקדשיו

וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יוה״כ ועשירית האיפה וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה׳ דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו מחזיר

והאי ממאי דר״ש היא א״ר פפא מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו ר״ש:

חוץ מה׳ דברים האמורים בפרשה: מה״מ דת״ר (ויקרא כא, י) והכהן הגדול מאחיו זה כהן גדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה זה משוח מלחמה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים זה מרובה בגדים על כולן הוא אומר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום ועל כל נפשות מת לא יבא

יכול יהו כולן מקריבין אוננים ת״ל (ויקרא כא, יב) כי נזר שמן משחת אלהיו עליו ולא על חבירו ואחר שחלקו הכתוב יכול לא יהא מצווה על הבתולה ת״ל והוא

כתנאי (ויקרא כא, יג) והוא אשה בבתוליה יקח אחר שחלק הכתוב ריבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין לי אלא שעבר מחמת קריו מחמת מומין מנין ת״ל והוא

בעא מיניה רבא מרב נחמן משיח שנצטרע מהו באלמנה מידחא דחי או מיפטר פטר לא הוה בידיה

זימנין הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה א״ל הונא בריה דרב נחמן לרב פפא תנינא אין לי אלא שעבר מחמת קריו עבר מחמת מומין מנין ת״ל והוא קם נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה:

מתני׳ כהן גדול פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל וההדיוט לא מקריב ולא אוכל:

גמ׳ אמר [רב] למטה למטה ממש למעלה למעלה ממש ושמואל אמר למטה למטה מקמי שפה למעלה למעלה מקמי שפה וזה וזה בצואר

מיתיבי על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו על אביו ועל אמו מבדיל כיון דבעלמא הוי קרע קרי כאן בגדיו לא יפרום

שמואל כרבי יהודה סבירא ליה דאמר כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו אינו אלא קרע של תפלות ומי אית ליה לר״י קריעה בכהן גדול

והא תניא אילו נאמר ראש לא יפרע ובגד לא יפרום הייתי אומר בראש ובגד של סוטה הכתוב מדבר ת״ל (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר דברי רבי יהודה רבי ישמעאל אומר אינו פורם כדרך שבני אדם פורמין אלא הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה

שמואל סבר לה כר״י בחדא ופליג עליה בחדא:

מתני׳ כל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו פר המשיח ופר העדה עומדים פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו:

גמ׳ מנא הני מילי אמר אביי דאמר קרא (במדבר כח, כג) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד (למה לי) מכדי כתיב עולת הבקר עולת התמיד למה לי הכי קאמר רחמנא כל דתדירה קדמה:

וכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון:

דף יג עמוד א

פר כהן משוח ופר עדה כו׳: מנא הני מילי דת״ר (ויקרא ד, כא) ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת״ל הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו

ת״ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים המכפר למתכפר וכן הוא אומר (ויקרא טז, יז) וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל

פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים מ״ט האי חטאת והאי עולה ותניא (ויקרא ה, ח) והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת״ל אם ללמד שתהא חטאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי״ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה

פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים אמאי האי חטאת והאי עולה אמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי חטאת עבודת כוכבים חסירא אל״ף (במדבר טו, כד) לחטת כתיב רבא אמר כמשפט כתיב ביה

שעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר נשיא מ״ט האי צבור והאי יחיד שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ״ט האי מלך והאי הדיוט

שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אביי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה

עומר קודם לכבש הבא עמו שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם זה הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם:

מתני׳ האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציא מבית השבי בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה:

גמ׳ ת״ר היה הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו אמו קודמת לכולם

חכם קודם למלך ישראל חכם שמת אין לנו כיוצא בו מלך ישראל שמת כל ישראל ראוים למלכות

מלך קודם לכהן גדול שנאמר (מלכים א א, לג) ויאמר המלך (אליהם) [להם] קחו עמכם (או מעבדי) [את עבדי] אדוניכם וגו׳

כהן גדול קודם לנביא שנאמר (מלכים א א, לד) ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא הקדים צדוק לנתן ואומר (זכריה ג, ח) שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך וגו׳ יכול הדיוטות היו ת״ל (זכריה ג, ח) כי אנשי מופת המה ואין מופת אלא נביא שנאמר (דברים יג, ב) ונתן אליך אות או מופת

משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשיח שעבר מחמת קריו משיח שעבר מחמת קריו קודם לעבר מחמת מומו עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה משוח מלחמה קודם לסגן

סגן קודם לאמרכל מאי אמרכל אמר רב חסדא אמר כולא אמרכל קודם לגזבר גזבר קודם לראש משמר ראש משמר קודם לראש בית אב ראש בית אב קודם לכהן הדיוט

איבעיא להו לענין טומאה סגן ומשוח מלחמה איזה מהם קודם

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת״ש דתניא סגן ומשוח מלחמה שהיו מהלכים בדרך ופגע בהם מת מצוה מוטב שיטמא משוח מלחמה ואל יטמא סגן שאם יארע בו פסול בכהן גדול נכנס הסגן ומשמש תחתיו והתניא משוח מלחמה קודם לסגן אמר רבינא כי תניא ההיא להחיותו:

מתני׳ כהן קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ:

גמ׳ כהן קודם ללוי שנאמר (דברי הימים א כג, יג) (ובני) [בני] עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן (להקריב) [להקדישו] קדש (הקדשים) [קדשים] לוי קודם לישראל שנאמר (דברים י, ח) בעת ההיא הבדיל ה׳ את שבט הלוי (מתוך) וגו׳

ישראל קודם לממזר שזה מיוחס וזה אינו מיוחס ממזר קודם לנתין זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה נתין קודם לגר זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה גר קודם לעבד משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור:

אימתי בזמן שכולן שוין כו׳: מה״מ א״ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא (משלי ג, טו) יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים

תניא רשב״י אומר בדין הוא שיקדים עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור

שאלו תלמידיו את רבי אלעזר ברבי צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין הכל רצין לישא משוחררת אמר להם זו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור דבר אחר זו היתה בחזקת שמור וזו לא היתה בחזקת שמור

שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מפני מה הכלב מכיר את קונו וחתול אינו מכיר את קונו אמר להם ומה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח האוכל עכבר עצמו עאכ״ו

שאלו תלמידיו את ר״א מפני מה הכל מושלים בעכברים מפני שסורן רע מאי היא רבא אמר אפילו גלימי גייצי

דף יג עמוד ב

רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי

ת״ר חמשה דברים משכחים את הלימוד האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל בזיתים והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המניח כליו תחת מראשותיו חמשה דברים משיבים את הלימוד פת פחמין וכל שכן פחמין עצמן והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל בשמן זית והרגיל ביין ובשמים והשותה מים של שיורי עיסה ויש אומרים אף הטובל אצבעו במלח ואוכל

הרגיל בשמן זית מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה:

והרגיל ביין ובשמים: מסייע ליה לרבא דאמר רבא חמרא וריחני פקחין:

והטובל אצבעו במלח: אמר ר״ל ובאחת כתנאי ר׳ יהודה אומר אחת ולא שתים רבי יוסי אומר שתים ולא שלש וסימניך קמיצה

עשרה דברים קשים ללימוד העובר תחת האפסר [הגמל] וכל שכן תחת גמל [עצמו] והעובר בין שני גמלים והעובר בין שתי נשים והאשה העוברת בין שני אנשים והעובר מתחת ריח רע של נבילה והעובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים מ׳ יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו והאוכל בשר מזוהמא ליסטרון והשותה מאמת המים העוברת בבית הקברות והמסתכל בפני המת ויש אומרים אף הקורא כתב שעל גבי הקבר

ת״ר כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו כשאב ב״ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו כשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם יצא לצורך יכנס וישב במקומו

בני ת״ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר׳ [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין

[אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק (אמר רבא) האידנא דחלשא עלמא אפילו לגדולים נמי

רבי אלעזר ב״ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפים אמר רבא בחיי אביהם בפני אביהם

א״ר יוחנן בימי רשב״ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב״ד כי הוה רשב״ג התם הוו קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוו עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוו קיימי כולי עלמא מקמייהו אמר רשב״ג לא בעו למיהוי היכרא בין דילי לדידהו תקין הא מתניתא

ההוא יומא לא הוו רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמייהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב״ג

אמר ליה ר״מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב״ד נתקין מילתא כי לדידן מאי נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה (תהלים קו, ב) מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה׳ מי שיכול להשמיע כל תהלותיו נעבריה והוי אנא אב״ד ואת נשיא

שמעינהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חס ושלום אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עיליתיה דרשב״ג פשט גרס ותנא גרס ותנא

אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו ליה ניתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בתר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כסיפיתנן

פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוו כתבי קושייתא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק דלא הוו מיפריק כתבי פירוקי ושדו אמר להו רבי יוסי תורה מבחוץ ואנו מבפנים

אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל ניעיילינהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמייהו אסיקו לרבי מאיר אחרים ולר׳ נתן יש אומרים אחוו להו בחלמייהו זילו פייסוהו [לרבן שמעון ב״ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב״ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהוי אב ב״ד שוניך נמי נשיא

מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה

דף יד עמוד א

לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך

אמר ליה (קהלת ט, ו) גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה (תהלים ט, ז) האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא תנא אמרו משום ר״מ אמר ר״מ לא אמר

אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף

רב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתי שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף

אביי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבי והוו צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפריך להוי רישא דכולהו איפריך דאביי לא איפריך חזייה רבה לאביי דגבה רישא א״ל נחמני פתח ואימא

איבעיא להו רבי זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף רבי זירא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתון ומסיק מאי תיקו:

הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות